

ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ СЕНСУ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ ЕПОХИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

Актуальність теми: Проблема сенсу життя людини особливо вагомо постає тоді, коли загострюється відчуття людської особистості, коли людина відчуває потребу самореалізації, осмислення свого призначення, своєї ролі в суспільному розвитку насамперед. Для українського громадянина настав час осмислення себе, власних можливостей творити своє життя і впливати на життя своєї держави, як це задекларовано у Конституції України.

Розгляд такої проблеми набуває особливої актуальності у зв'язку з перспективами оновлення суспільства, утвердження у свідомості особи спрямованості на гуманістичні цінності, які становлять основний і, можливо, єдино вартісний сенс життя.

Мета дослідження: Основна мета дослідження полягає в з'ясуванні розуміння проблеми сенсу життя людини українськими мислителями епохи середньовіччя, а також впливу такого розуміння на поведінку людини в суспільному житті, на усвідомлення її ролі й призначення в земному бутті.

Об'єкт дослідження: Об'єктом дослідження роботи є зміст поняття сенсу життя в спадщині українських мислителів доби середньовіччя.

Предмет дослідження: Методологічною основою дослідження є принцип об'єктивності та принцип історизму, конкретно історичного підходу до явищ суспільного життя, діяльності людини та її життя й творчості; комплексне поєднання історичного та логічного, об'єктивного й суб'єктивного моментів в історико-філософських дослідженнях.

Основний виклад матеріалу: У чому сенс життя? Хвилює та гризе у глибині душі кожна людину. Людина може на тривалий період забути про нього, поринути у побутові, повсякденні чи надособові проблеми, але життя влаштовано так, щоб зовсім знехтувати, проігнорувати це питання не може навіть найбільш байдужа та духовно спляча людина. [С. 312]

Центральна ідея, що спрямовує всі пошуки сенсу життя в історії філософії – це розуміння того, що задоволення лише віртуальних потреб не може надати осмислення людського буття. [С. 314]

Саме філософія, як свідчить її визначення у втрачених творах Костянтина-Кирила Філософа, навчає людину, що сенсом її життя є прагнення розуміти, що діється у земному світі і навщо живе людина. Про це говорить вже в «Ізборнику 1073 р.», а про шлях прилучення до Бога твердить у своєму «Слові» митрополит Іларіон. Автор середини XII ст. Клим Смолятич стверджує, що він прагне прилучитися до Божої мудрості не заради марнослівства, а заради самої мудрості, яка дає найвищу насолоду. Сходження до Бога, поєднання з ним було для людини-русича тим найвищим сенсом життя, який єдиний дає відчуття шастя й блаженства. Кожен християнин, як твердить митрополит Іларіон, бачить своє призначення в тому, щоб уповати на Бога, осягнути стан синівства й благодаті, що наближує людину до святості. [С. 145-146]

Уже в княжі часи помічаємо неоднозначне розуміння шляхів осягнення святості. Святість як сенс життя означала поєднання людини з Богом, але шляхи до неї були різні, як свідчать писемні пам'ятки. Насамперед - це шлях ченця, який позбувся земних турбот, молившись і постить у самотній печері, шлях ангельський, що передбачає постійне духовне вдосконалення. [С. 8]

У міру самопізнання людини як носія Духа - часточки Божої – усі випадкові події життя набувають сенсу, вкладаються в ту цілісність, здійснити яку покликана людина. Страждання людини, її нещастя протягом земного життя при їх глибокому осмисленні не виглядають безглуздом хаосом, а показують розумний зв'язок, за яким стоїть мудра воля Провидіння. І тільки людина, яка підіймається над цим житейським морем різних нещастій і страждань, віддалившись у монастир чи печеру, де можна наодинці з Богом осмислити своє земне буття, може в усій глибині відчути, що життя і кожної конкретної людини, і людства в цілому є історією руйнування всіх людських надій, які є порушенням вічних заповідей Божої Премудрості, що в історії разом із руйнуваннями і прахом утверджується правда Бога. Такі думки С. Франка передають зміст розуміння сенсу життя згаданими українськими мислителями. [С. 9-10]

Однак відходом від життя, пасивністю й бездіяльністю сповнене перебування в монастирі лише з точки зору світської людини, зайнятої в суєті світу пошуками благ. Для самих ченців-самітників їх заняттям була зосередженість на першооснові буття, яка з усією повнотою і цілісністю відкриває людині ту широту світогляду, при якій вона може осмислити своє життя. Лише в самоті келії людина може віднайти свій сенс життя – переконаний Іван Вишенський і його однодумці. А цим сенсом – є спасіння. [С. 11]

Увага зосереджена на періоді XVI - XVII ст., який прийнято називати першим культурно-національним відродженням, коли в українській духовній культурі відчувається атмосфера європейського Ренесансу. У цій атмосфері формується новий тип особистості – людини дієвої, активної, свідомої своєї ваги і гідності в суспільстві – людини, що прагне утвердитися в земному житті добрими справами. Особливо яскраво така атмосфера проявилася в братському русі, коли добровільні об'єднання свідомих заможних громадян міст і сіл узяли на себе відповідальність. Братські громади об'єднали людей, одержимих енергією діяння, праці на спільне благо, під яким розуміли добро вітчизни і народу, і ця праця на спільне благо стала їх сенсом життя. [С. 15-16]

Найбільшим здобутком періоду культурно-національного відродження було формування в українській духовній культурі образу людини-особистості, свідомої свого призначення в земному житті, своєї суспільної ролі як сенсу життя, що сповнений активної подвижницької і творчої праці не так для власної користі чи спасіння, як для почуття сповнення свого обов'язку і перед Богом, і перед батьківщиною, і перед своїм народом. [С. 17]

Критичне переосмислення подій нашої історії, яка творилася в рамках християнської культури, їх філософська рефлексія сприяє глибокому розумінню трактування сенсу життя людини-християнина мислителями епохи середньовіччя в Україні. Християнство привнесло у світогляд людини-русича відчуття особистості, яка повинна в земному житті сподобитися Божої благодаті, заслужити її і своїми діями виправдати своє призначення як сотворіння Божого. [С. 14]

Нині, коли у світі переважає утилітаризм і корисливе ставлення до природи й людини, особливо гостро відчувається вагомість зусиль тогочасних мислителів для порятунку духовного ества людини як носія гуманності, толерантності, терпеливості й любові.

Розкриваючи смисложиттєву значущість любові, Семен Франк підкреслював, що любов - це не холодна та пуста жадоба насолоди, але й не рабське служіння, знищення себе заради іншого. Любов - таке подолання людського корисного особистого життя, яке саме і дарує блаженну повноту справжнього життя і тим осмислює його. [С. 315]

Успіх творчого самоздійснення людини залежить від її переконань, світоглядної зрілості, вміння й бажання самої людини організувати своє життя відповідно до принципів християнської моралі, Розуму, Добра й Краси.

Висновки: Загальна установка на спасіння в потойбічному світі і Божу благодать як сенс життя у християнській культурі середньовічної України трактувалася неоднозначно. З одного боку, це була проповідь відречення від світських турбот і благ, з другого - спроба використати земні турботи і блага на шляху до спасіння душі. Так мислителі середньовічної України задали параметри розуміння сенсу життя людини у майбутні культурно-історичні епохи.

Список використаних джерел

1. Жеребило І. Ідеал святості як сенс життя людини княжої доби // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Філософія. - 2002. - № 7. - С. 8-12.
2. Жеребило І. Проблема сенсу життя людини у філософській думці епохи Київської Русі // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. Серія: Філософські науки. - 2000. - № 8. - С. 159-164.
3. Жеребило І. Роль християнства у визначенні сенсу життя людини в українській філософії // Історія релігії в Україні: Праці XI міжнародної наукової конференції. - Львів, 2001. - С. 145-148
4. Жеребило І. Трактатування сенсу життя людини діями братського руху в Україні // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Філософія. - 2001. - № 6. - С. 13-17
5. Книга: Філософія/ Горлач М. // Розділ 1 Людина// 3. Проблема змісту життя, смерті та безсмертя людини С. 312-315
6. Електронний ресурс: https://otherreferats.allbest.ru/philosophy/00427440_0.html